

ГЛАС

★
Слава палим борцима
за ослобођење Бања Луке!

ORGAN NARODNOG FRONTA ZA OKRUG BANJU LUKU

GODINA IV.

БАЊА ЛУКА, 20. априла 1946. год.

Број 16 (42)

ГОДИШЊИЦА ОСЛОБОЂЕЊА БАЊА ЛУКЕ

БОРБЕ ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ БАЊА ЛУКЕ

Три масовна налета наше војске на Бања Луку чине три крупне војничке операције и три повезана датума за коначно ослобођење овога града од туђинског завојевача и домаћих усташко-четничких изрода. У коначном билансу који улази у оцјену доприноса наше војске за ослобођење града Бања Луке ове три битке, иако падају у три различита периода наше ослободилачке борбе, чине органски једну цјелину. Анализирајући појединачно њихове резултате као и резултате у цјелини добивамо јасну слику њиховог значаја за развој нашег ослободилачког покрета и ослободилачке мисије наше војске.

Бања Лука је не само највећи град Босанске Крајине, него и важно војничко упориште, које је за непријатеља у оквиру његовог наредног плана за уништење и истребљење наших народа имало изузетан значај. Она је за непријатеља требала да постане поприште братоубилачког рата и центар усташке шовинистичке пропаганде. Што она није то постала уједињеном заслуга је у првом реду наших партизанских одреда, а у другом реду захвалјиву родољубивој свијести бањалучког грађанства које је одмах у почетку пружило отпор шовинистичкој политичкој усташкој држави и нашло свој прави пут одређујући се у својој огромној већини за ослободилачки покрет наших народа. Није случајно да је усташко оргијање помоћу разних Гугића, Филиповића, Бешлагича и четничка издаја у лицу разних Дреновића, Тешановића, Радића и других, узело тако оштру форму одмах у почетку и уједино одмах раздвојило под муклу намјеру непријатеља и домаћих вероданих издајника. Слободарски дух Бања Луке, његове омладине, а нарочито радничке класе, није се угајо кроз читаво вријеме рата и поред страшног терора усташког терористичког апарата. Из редова бањалучке омладине и радничке класе израстао је у току рата низ војничких и политичких руковођаца нашег покрета, а многи од њих положили су и своје животе и тиме дали најдрагоцијенији принос за слободу своје земље.

Супротно очекивању непријатеља читава Бос. Крајина постала је база народног устанка за Босну и Херцеговину, а Бања Лука центар илегалне народно ослободилачке борбе. С обзиром на ту чињеницу пред свих осталих разлога војничке природе непријатељски гарнизон града Бања Луке кроз читаво вријеме до коначног ослобођења састојао се из крупних војничких формација, па је та околност изискивала ангажовање крупних јединица наше војске за напад. Према томе све три операције које су изводиле наше јединице претстављају теже и сложеније тактичке задатке.

Први напад, изведен 31 децембра 1943 године, имао је по предвиђеном плану као основни задатак разбијање припремне VI. непријатељске офанзиве и одвлачење непријатељских снага сконцентрисаних за

офанзиву у источној Босни. У нападу су узеле учешћа јединице V. корпуса у саставу IV. и XI. дивизије и III. пролетерске бригаде. Непријатељска посада бројала је у то вријеме од 3.500 до 4.000 војника и официра ојачана тенковима и авијацијом, а наслонена на оближња упоришта Приједор и Бос. Градишка. Град је био припремљен за кружну одбрану, опасан системом периферних упоришта, а изнутра припремљен за одбрану из тврђих зграда и средњевјековне тврђаве »Кастел«. У погледу одбране повољну околност за непријатеља пружала је и природна препрека ријека Врбас, која заштићује град са јужне и источне стране.

Према плану наше команде, снаге XI. крајишке дивизије у јачини од двије стрељачке бригаде имале су задатак да нападну упориште са јужне и источне стране са правца Приј. Врх-с. Крчмарице-Траписти и са правца с. Понир пл. Старчевица-Нови Шехер; а потом форсирају ријеку Врбас у реону с. Ребровица-Траписти, нападну и обухватну упориште »Врбас логор« и са источне стране упасти у центар града и избити на линију Кастел-Гимназија и извршити спајање са III. пролетерском бригадом и јединицама IV. дивизије.

III. пролетерска бригада по предвиђеном плану добила је задатак да брзим продором са правца Горњи Шехер изврши напад у центар града и избјеже до линије Кастел-Гимназија и споји се са јединицама IV. и XI. дивизије.

Јединице IV. дивизије имале су у задатку напад са сјеверне стране са правца Лауш-Петрињевац-Залужани, продријети у центар града, овладати истим и спојити се са снагама XI. дивизије и III. пролетерске бригаде. У току ноћи све јединице извршиле су са свих правца продор у центар града и отпочеле борбу око тврђих утврђених зграда у самом граду.

Оцјењујући ситуацију као врло критичну по свој гарнизон непријатељска команда упутила му је у помоћ I. планинску њемачку дивизију потпомогнуту покретом околних гарнизона Приједор, Бос. Градишка, Дервента. Одвлачењем снага са комуникације Брод — Дервента — Добо, непријатељска команда ослабила је своје снаге припремљене за офанзиву у источној Босни услед чега је тежиште борби било пренешено из источне на централну Босну, а положај наших снага у источној Босни у знатној мјери је олакшан.

Испунивши свој задатак наше јединице у току идуче ноћи повукле су се по утврђеном плану. У току дводневне борбе непријатељ је имао око 600 мртвих и око 900 заробљених војника и официра.

У септембру 1944 године оцјењујући повољну ситуацију, Штаб V. Корпуса донио је одлуку да са својим јединицама изврши поновни напад на Бања Луку, са циљем уништења непријатељског гарнизона и отварања пута непријатељској посади да је знатно ојачана и заједно са вајским упориштем у Бос. Градишци која је с њом била у органској повезаности износила је око 10.000 војника и официра, ојачана знатним снагама артиљерије, тенкова и авијације. У то вријеме налазио се у Бања Луци Штаб 69. њемачке резервне дивизије са дијеловима својих снага и са неким јединицама Фелдмаршмерери.

Од стране наших јединица у нападу су узеле учешћа дијелови снага IV. XXXIX и III. дивизије. У току тродневне жестоке борбе наше јединице скршиле су отпор непријатеља и овладале градом Бања Луке, ком изазвем »Кастел« у ком је било блокирано око 200 непријатељских војника и официра. У руке наше војске пао је огроман ратни плен. Између осталог 7 исправних и 23 оштећена авиона, 4 тенка, око

40 топова, 5.000 пушака са огромним количинама муниције и остале ратне опреме. Заробљено је преко 4.000 непријатељских војника и официра на челу са њемачким генералом Фон Девицом.

Ова велика побједа наших јединица силно је одјекнула у читавој нашој земљи. За непријатеља она је значила тежак пораз како у војничком тако и у морално-политичком смислу. Она је изазвала масован прилив бањалучке омладине у редове наше војске и излазак на слободну територију већег броја становништва Бања Луке.

Трећа и коначна битка за ослобођење града Бања Луке пада у вријеме опште офанзиве наше војске за дефинитивно истребљење непријатеља из наше земље. Она улази у оквир општег плана генералне офанзиве наше команде. У овој фази рата улога непријатељског гарнизона у Бања Луци састојала се у бочном осигурању комуникације Београд — Загреб и Сарајево — Брод — главне тачке повлачења њемачке балканске групације. Пробојем српјемског фронта у априлу мјесецу и маневром наше III. Армије на Драви као и кретањем јединица II. Армије јужно уз ријеку Саву, непријатељ је морао да се безглаво повлачи. У таквој ситуацији упориште бањалучког гарнизона претстављало је за непријатеља и те како важну и осјетљиву тачку. У исто вријеме са приближавањем јединица II. Армије ријеци Врбасу код Разбоја гоштен је убрзани покрет IV. и X. дивизије у правцу Бања Луке. Под притиском наших снага непријатељ је морао безглаво да бјежи из Бања Луке, да напушта своје утврђено упориште и да прими борбу на отвореном пољу око Бос. Градишке. Притиснут снагама II. Армије и XXXIX дивизије V. Корпуса он није имао времена да се среди за одбрану на ријеци Сави, гдје је на прилазима Бос. Градишке био потучен и са мањим дијеловима пребачен преко ријеке Саве. Диквизијом Бос. Градишке и пребацивањем остатака бањалучког гарнизона преко Саве завршено је коначно ослобођење Бања Луке.

У ове три битке, три значајне побједе које је водила наша војска за ослобођење Бања Луке наши борци су часно извршили свој задатак и оправдали повјерење које је према њима гајило родољубиво становништво Бања Луке. Своје приносе у Бањој Луци непријатељ је платио са хиљадама живота својих војника и официра. Терористички полицијски управни апарат који је као мора притискивао становништво Бања Луке уништен је и створени су услови за изградњу бољег друштва у коме нема друштвеног олоша фашистичких прирепача. Наши борци својим осветничким пушкама осветили су се непријатељу за све оне патње и страдања које је грађанство Бања Луке под фашистичким ropством претрпело. Наша војска до краја је испунила и тај задатак — пред својим народом.

Правилник о начинима и условима за проглашење ударника

На предлог Главног одбора Јединствених синдиката, радника и намјештеника Југославије а у циљу једнообразног утврђивања мјерила и начина за стицање звања ударника, Савезна планска комисија доноси следећи

ПРАВИЛНИК

о начину и условима за проглашавање ударника у предузећима и установама.

Чл. 1) Назив ударника је почасно звање које се додјељује радницима и намјештеницима као признање за њихово самопрегорно залагање у обнови и привредној изградњи земље.

Чл. 2) Ударнике проглашава управа предузећа или установе. Проглашавање ударника врши се специјалном објавом у споразуму са синдикалном организацијом, а гдје оне нема, у споразуму са радничким повјереницима.

Чл. 3) Звање ударника додјељује

се радницима и намјештеницима:

а) који индивидуално или колективно учествују у радној утакмици и за осам мјесечно радно вријеме у току три мјесеца систематски превазилазе норму најмање за 20% гдје је она утврђена, а гдје она није утврђена најмање за 30% постојеће или уобичајене норме, уз добар квалитет производа;

б) који испуњавају али не превазилазе норму и производни задатак а у току такмичења постигну уштеду материјала, горива, мазила и томе слично најмање 10%, уз услов да уштеда не буде на штету квалитета производње, машина, алата и т. д.;

в) који својим предлозима и проналазцима рационализирају и унапређују производњу и доприносе материјалну корист предузећу или установи.

Чл. 4) Додјељено звање ударника (Наставак на 2. страни)

РАД ОКРУЖНЕ АГРАРНЕ КОМИСИЈЕ

Одржане су аграрне расправе великопосједницима — самостану Назарет и наслеђеницима Ханије Бешлагиха

18. априла прије подне, одржана је аграрна расправа у Буцаку. Окружна аграрна комисија расправљала је питање црквеног земљишног посједа самостана сестара Драгојевне крви Исусове у Назарету, у Буцаку, код Бања Луке.

Самостан Назарет посједовао је преко 1.700 дунума земље, те по Закону о аграрној реформи по члану 7. т. ц. јер се ради о земљишном црквеном посједу.

У току расправе многи аграрни интересенти доказали су да су се припадници самостана највише бавиле просвјетом и вјерском наобразбом. Осим тога имали су ткаоницу и млин, те су се бавили и индустријом. Земљу су обрађивали највише помоћу најамне радне снаге.

На основу исказа многих аграрних интересената Окружна аграрна комисија донијела је одлуку да се за издржавање и потребе самостана и цркве оставља законски минимум од стотину дунума, а вишак земљишног посједа који се налази на подручју срезова Бања Лука, Лакташи и Зеница у површини од 1.070 дунума и 11 квадратних метара експроприше у корист Земљишног фонда.

У смислу члана 9 Закона о аграрној реформи и колонизацији код досадашњих власника самостана Назарет одузима се и сразмјерни дио господарских зграда као и сразмјеран дио живог и мртвог пољопривредног инвентара, у односу на експроприсано земљиште.

Одлуку Окружне аграрне комисије сви присутни прихватили су са

највећим одобравањем.

Истога дана, т. ј. 18 априла послје подне одржана је аграрна расправа по земљишном посједу наслеђеника Ханије Бешлагиха у Дракулићу. Исказима многих свједока — аграрних интересената, Окружна аграрна комисија утврдила је да власници нису никада били, нити су данас по занимању земљорадници, те земљу нису обрађивали властитом радном снагом, већ путем најамне радне снаге и наполице.

Током расправе утврђено је да власници немају никаквих других прихода за издржавање осим прихода са предметног земљишта.

Окружна аграрна комисија установила је да се земљишни посјед наслеђеника Ханије Бешлагиха сматра великим посједом, који потпада под удар аграрне реформе по члану 7а. Закона о аграрној реформи.

На основу тога Окружна аграрна комисија донијела је одлуку да се власницима остави 50 дунума земље, а вишак од 550 дунума унесе у Земљишни фонд. Од станбених и господарских зграда оставља се власнику једна зграда за становање и једна штала. Од пољопривредних справа једна коњска кола, један плуг, једна сијачица и једна ручна сјечка. Од стоке се оставља један пар коња и једна крава. На основу члана 9 Закона о аграрној реформи и члана 2 Закона о потврди и допуни Закона о аграрној реформи и колонизацији, остали пољопривредни алат, живи и мртви пољопривредни инвентар одузима се досадашњим власницима.

Аграрна расправа за посјед фрањевачког самостана Петричевац

17. априла по подне одржана је аграрна расправа за посјед Фрањевачког самостана «Петричевац, у близини Бања Луке. Самостан, који је уједно и жупа за село Шарговац, имао је 418 дунума и 530 квадратних метара земље у Шарговцу и Ивањској.

Расправа је протекла уз бројно и живо учешће сељака, чије земље граниче са самостанским земљиштем. Они су осудили усташког крвника Филиповића, фрањевца самостана, но изузев неколицине, нису тражили да се експроприше самостански земљишни посјед, ма да је у њему увијек било свега неколико редовника, па је разумљиво да нису могли сами обрађивати ту земљу. »Ми оремо њима, рекао је земљорадник Јово Гагула. Свећеници не могу обрађивати земљу«.

Када се Окружна аграрна комиси-

ја повукла на вијећање, аграрни интересенти су у међусобним разговорима износили много више о односу самостана као велепосједника према сељацима безземљацима и ситним земљорадницима.

Жене су причале о својим кћерима и синовима који су наполичили да би подмирили црквени порез. »Јесенас су проширивали гробље, које се стијеснило. Сваки домаћин је морао скупо платити по метар самостанске земље која ивичи с гробљем«, износи Иво Увалић, члан Црквеног одбора.

Окружна аграрна комисија је донијела одлуку да се по члану 7. т. ц. Закона о аграрној реформи одузима од Фрањевачког самостана 318 дунума земљишта и 930 квадратних метара, а самостану оставља 100 дунума ондје гдје његови претставници затраже.

На аграрној расправи самостану траписта „Marija Zvijezda“ експроприсан је земљишни посјед од 4.746 дунума у корист државе

У присуству Окружне аграрне комисије и великог броја аграрних интересената одржана је аграрна расправа самостану »Marija Zvijezda« у Delibašћinom selu код Бања Луке. Површина његовог земљишта износила је 4.746 дунума и 543 квадратна метра оранице, рањњика, виноград и шуме.

Самостан постоји у нашем крају већ неколико деценија. Основали су га редовници поријеклом из Нјемачке. Током деценија он је стекао огромно имање, велики земљишни посјед, и разvio знатну индустрију. Прије рата посједовао је млин, електричну централу, пивовару, плану, tvornicu тјестенине

и мликарну која је производила чувени сир и путер. За вријеме окупације су сва та индустријска предузећа производила за Нјемце. Ради најуже са радније са окупатором, по повлачењу његовом из наше земље отишло је с њим око стотину редовника.

На аграрној расправи 14. априла, Окружна аграрна комисија је донијела одлуку да се сав земљишни посјед самостана »Marija Zvijezda« на основу члана 7. тајке б. Закона о аграрној реформи са свим покретностима, сјелокупном привредно-индустријским постројењима експроприше у корист државе.

Сједињене Америчке Државе признале владу Федеративне Народне Републике Југославије

Београд, 18 априла

Министарство иностраних послова Сједињених Америчких Држава објавило је југословенску амбасаду у Вашингтону да је влада САД одлучила да пошаље акредитивна писма за свог амбасадора код владе Федеративне Народне Републике Југославије.

Истовремено, Министарство иностраних послова објавило је амбасаду да је влада САД дала агреман за постављање новог амбасадора ФНРЈ у Вашингтону Саве Косаовића, министра информација.

(Тањуг)

Сједница владе Федеративне Народне Републике Југославије

Под претсједништвом маршала Тита одржана је сједница Владе 17. априла 1946. године.

Влада је усвојила: пројект закона о амнестији шумских криваца, пројект закона о продужењу мјесичних и чековних рокова и пројект Закона о легализацији (овјеравању) исправа.

Исто тако Влада је донијела:

1) Општу уредбу о комитетима

при Влади ФНРЈ;

2) Уредбу о надлежности и организацији Комитета за законодавство и изградњу народне власти.

3) Уредбу о организацији радиодифузне службе.

Влада је расправљала и донијела рјешења и по другим текућим питањима.

(Из Генералног секретаријата Владе ФНРЈ).

ИМЕНОВАЊЕ ПРЕТСЈЕДНИКА И ЧЛАНОВА КОМИТЕТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВО И ИЗГРАДЊУ НАРОДНЕ ВЛАСТИ

Влада је на својој сједници од 17. априла 1946 именовала:

За претсједника Комитета за Законодавство и изградњу народне власти Едварда Кардеља, потпретсједника владе ФНРЈ и претсједника Контролне комисије; за чланове Комитета: Франа Фрола, министра правосуђа ФНРЈ, Срећена Жујовића, министра финансија ФНРЈ, Васу Чубриловића, министра пољоприв-

реде и шумарства ФНРЈ, Александра Ранковића, министра унутрашњих послова ФНРЈ, Станоја Симића, министра иностраних послова ФНРЈ, Митра Бакића, генералног секретара владе ФНРЈ и за секретара Комитета др. Јована Ђорђевића, професора правног факултета.

(Из генералног секретаријата Владе ФНРЈ).

Обнова организације и рада НРСС-а у нашем округу

Прошле године у мјесecu октобру одржан је Земалски конгрес Хрватске републиканске селјачке странке у Сарајеву и на том конгресу присутни делегати изабрали су Земалски одбор НРСС-е и добили упутства како треба приступити реорганизацији и оживљавању њеног рада.

У нашем округу послје одржаног конгреса у Сарајеву није до данас извршена организација: ни мјесних, ни среских одбора НРСС-а.

На иницијативу Окружног одбора Народног фронта, сазван је 13. априла састанак Хрвата присталица Хрватске републиканске селјачке странке у сврху што брже оживљавања рада и организације мјесних и среских одбора НРСС-а и јаће активности хрватских маса у политичком животу. Састанку

су поред истакнутих политичких радника Хрвата из разних срезова нашег округа присуствовали претсједник Окружног одбора Народног фронта Симо Комненић и секретар Нairo Капетановић. Сви присутни су једногласно закључили да се дне 5. маја одржи конференција делегата Хрвата из свих срезова нашег округа на којој ће се поред доношења политичких проблема извршити и избор иницијативног одбора за организацију мјесних и среских одбора НРСС-а. Сви присутни Хрвати из Бање Луке и са подручја срезова изразили су своје задовољство поводом тога, истакли потребу једне такве конференције и наглашавајући да велики дио хрватског народа Босанске Крајине очекује и тражи овакву једну конференцију, те оживљавање рада НРСС-а.

Правилник о начинима и условима за проглашење ударника

(Наставак с 1. стране)

траје три мјесеца од дана проглашења. Одузимање звања ударника врши управа предузећа или установе по својој званичној дужности у споразуму или на предлог синдикалне организације односно повјереника, ако ударник не испуњава услове из чл. 3 овога Правилника и својим понашањем нарушава углед звања ударника.

Чл. 5) Управе предузећа могу по свом нахођењу или на предлог синдикалне подружнице предложити надлежним Министарствима за новчане награде оне ударнике који су се особито истакли и испуњавају услове из чл. 3.

Чл. 6) За ударнике се уводи допунско следовање у животним намирницама, одјећи, обући, огрјеву и другим животним потребама пре-

ма упутству Министарства трговине и снабдевања ФНРЈ.

Чл. 7) За ударнике издаје се ударничке карте, које ће испостављати управа предузећа или установе.

Чл. 8) Ударници на темељу ударничке карте имају право на прекоредну куповину жељезничких, паробродарских и аутобуских карата, позоришних — биоскопских и сличних улазница, прекоредан преглед и смјештај у болницама и другим здравственим установама.

Чл. 9) Сва до сада додељена звања ударника имају се саобразити овом Правилнику.

Чл. 10) Овај Правилник ступа на снагу кад се објави у Службеном листу ФНРЈ.

Претсједник Савезне Планске Комисије А. Хебранг

КРОЗ НАШУ ЗЕМЉУ

14. априла у Осиеку уз учешће преко 500.000 радника, сељака и грађана из града и околине на свечан начин прослављена је прва годишњица ослобођења осиечког округа и града Осиека.

Читав Осиек освануо је искићен заставама, зеленилом и сликама маршала Тита и генералисимуса Стаљина.

На прослави су говорили генерал лајтнант Коста Нађ, министар Мразовић, потпретседници Фрањо Гаји и др. Раде Прибићевић и генерал-мајор Масларић.

16. априла кренула је на пут покретна просвјетно-пољопривредна изложба, смјештена у два велика вагона нормалног колосјека, коју су организовали Министарство пољопривреде и Министарство просвјете Народне владе Србије.

Покретна изложба Министарства пољопривреде посвећена је прољетним радовима у пољопривреди. Велики дио изложбе, поред слика и графика, чине разне врсте сјемена житарица, индустријских биљака и поврћа, пољопривр. справа за прољетне радове, вјештачка ђубрива итд.

Крајем 1945. године број неписмених у Народној републици Хрватској износио је око 500.000, од чега је до сада пописано преко 270.000. Највећи број пописаних аналфабета је у Банији, 25.332, затим у Карловцу 25.000, Лици 2.195, Загребу 20.000, Вараждину 19.189, Осиеку 18.000 и у области Далмације 87.437. На ликвидацији неписмености ради сада у Хрватској 3.015 течајева са 42.239 полазника.

У недељу 14. априла свечано је пуштена у саобраћај железничка пруга Скопље — Качаник, која ће повезати Косово и Метохију преко Македоније са осталим крајевима наше домовине.

Навршена је година дана од како је формирана прва влада Народне републике Црне Горе, Црногорска Народна скупштина, израз слободне воље родољубивог народа Црне Горе, на свом првом засидању 15. априла 1945. године у ослобођеној Црној Гори повјерила је мандат за састав прве Народне владе Блажу Јовановићу, једном од првобораца и руководиоца народне борбе за ослобођење нашег народа од завојевача и угњетача. Блаж Јовановић је формирао Народну владу 17. априла 1945. године. За своје сараднике одабрао је освједочене борце и пријатеље народних интереса.

Први слободни Конгрес Савеза рудара Југославије одржан је 15. и 16. априла о. г. у Зеници. Конгресу су присуствовали претставници свих рудника наше отаџбине. На Конгресу су претресана сва сталешка питања као и досадашњи рад наших рудника, чији је значај у obnovи и изградњи наше земље од огромног значаја. Прочитани су и многи реферати и на крају је донесена резолуција коју је једнодушно усвојио Конгрес.

У оквиру првомајског такмичења Словенија ће до 1. маја преузети на себе бригу о већем броју словенске и италијанске дјеце из Трста и зоне »А« Јулијске Крајине, која су изгубила родитеље у Народноослободилачкој борби. Партизанске дјеце без родитеља у зони »А« има укупно 1.300. Прва група од 100 дјеце ускоро ће стићи у Словенију и то у главном у Љубљану, Марибор и Крањ. Велики број породица се пријавио за примане ове дјеце и то нарочито породице из Јулијске Крајине, које из доба послје првог свјетског рата живе у Словенији.

Производни план предузећа „Јелшинград“ премашен за 33% а вриједност производа за 129% посто

БРАВАР ФИЛИПОВИЋ МИРКО ИСКОНСТРУИРАО ЈЕ СПРАВУ ЗА ПОВРШИНСКО БУШЕЊЕ, ЧИМЕ ЋЕ СЕ ИЗРАДА НАКОВАЊА УБРЗАТИ ЗА 300%

Производња љевонице челика и жељеза »Јелшинград« осјетно се све више повећава, како у количини изливених предмета, тако и у обради тих предмета. Стални пораст те производње, као и агилност на свим секторима рада изражени су у резултатима о такмичењу, који се израђују сваких петнаест дана на основу статистичких података. Ти резултати створени радним еланом радника и намјештеника предузећа, уједно су потицај за још већим и бољим успјесима.

Од почетка такмичења до 15. IV., премашен је производни план за око 33%, а норма за 31% код лијевања, односно за 10% код обраде предмета. У том периоду вриједност производа премашена је за 129% према месецу фебруару. Такав пораст производње извршен је како повећањем продуктивности за вријеме осамсатног радног времена, тако и добровољним радним часовима. За обнову је уложено укупно 1.055½ радних сати. У исто вријеме производни трошкови су смањени за 5%, уштеда сировина и погонског материјала за 8%, а рад стројева је за 20% ефикасније искориштен за универзални рад.

У току такмичења многи радници читаве наше земље постали су конструктори, изумитељи, истраживачи. У предузећу »Јелшинград« бравар друг Филиповић Мирко искоonstrуирао је и израдио 1 справу за површинско бушење наковања, чиме ће се убрзати израда наковања најмање за 300%. Нарочито су се истакла три ударника: друг Керн Рудолф, бравар, друг Холачек Виктор, електро-вариоц и друг Празник Вилим, љевар жељеза.

На културно-просвјетном сектору такође се запажа активност. Ових је дана завршен алфаветски курс, на којем је 7 научника овог предузећа стекло писменост. Тиме је скоро потпуно искорјењена неписменост. Основана је дилегантска секција, која је наступила и на приредби, а врше се припреме за оснивање тамбурашке секције.

Све више повећавајући производњу, подижући културни ниво радници се спремају за прославу првога маја, када ће се показати велики резултати, које је радничка класа постигла пожртвовано се залажући за обнову и изградњу.

J. K.

Отварање домаћичког шесто-мјесечног течаја у Бањој Луци

Министарство пољопривреде расписало је конкурсе за шестомјесечни домаћички течај у Нишкој пољопривредној домаћичкој школи у Бањој Луци. Течај ће почети 1. маја и трајаће до 30. октобра.

Предност имају дјевојке са села. Молбе са документима (родним листом, свједоштвом основне школе, увјерењем о владању и здрављу и родитељском обавезом) предати управи школе до 25. априла.

Трошак издржавања у интернату својих држава. Првенство имају омладнице — борци, кћери бораца и жртава фашистичког терора (са доказом од народних власти).

Примљене кандидаткиње биће брзојавно обавјештене и треба да понесу сламарицу, постељину и прибор за чишћење.

Кроз овакве и сличне течајеве треба да прође сав женски, а нарочито теоски подмладак.

Радници и омладина Бос. Дубице спријечили су шумски пожар у Просари

Услијед непажње појединаца 6. априла запалила се шума у планини Просари, која је удаљена од града око 12 километара. Ватра је узимала све више маха и стално се шивила.

Да би се пожар локализовао и угасио кренула је велика колона радника и омладине, мушких и женских који су у времену од четири сата ударничког рада, несобичног залагања угасили пожар, који је

био захватио шуму у дужини од 15 километара. Стручњаци су предвиђали да се пожар неће моћи угасити ни са већом радном снагом за 24 сата.

Послије успјешног гашења другови су добровољно стражарили по шуми да не би пожар поново избио.

Рано ујутро пјесма задовољних радника, који су се враћали орила се градом.

З. М.

Рад бањалучких циглана

Бања Лука има двије циглане које су подмиривале потребе овог краја. По слому окупатора остале су оне у истом стању као безброј наших предузећа.

Порушене куће, које нам је оставио недријатељ, тешке станбене прилике изискивале су хитно оспособавање обавдију циглана за рад. Затечена полупроизводна цигла испечена је и спремна за употребу. У прошлој радној сезони осим ове затечене цигле произведене су и нове количине. Рад у државној циглани, која је припадала Хусеџиновићу је ручни док је у бившој Пасколиној циглани рад машински.

Преко зиме изведени су сви припремни радови: прекопана земља,

набављен потребни алат, дрвени материјал, оспособљене машине, израђени и поправљени поједини дијелови тих машина. Поправљене су потребне зграде за смјештај цигле. Земља за прављење цигле, већ двије године напуштена и зарасла у траву, очишћена је сада.

Жене V. кварта, у оквиру првомајског такмичења, ископале су на државној циглани деветдесет кубних метара земље за израду цигле. Рано у прољеће отпочело се са радом. Цигла пролази свој редовни пут, долази до пећи и печена слаже се у за то спремане просторије. Ископане су довољне количине земље да се произведе цигла која ће моћи подмирити потребе нашег краја.

Događaji u svijetu

13. априла допутао је авионом из Москве нови совјетски амбасадор у Београду Анатолј Јосифовић Лаврентијев.

Амбасадора Лаврентијева дочекали су на земунском аеродрому помоћник министра спољних послова Владо Велебит, шеф протокола Министарства спољних послова Белјански, отпрвник посланства совјетске амбасаде у Београду Кожевников са секретарима Анатолјем Ивановом, Василијем Григоријевићем и Александром Кудинићем — ирговачким претставником Иваном Лебедовом и аташеом за штампу Иваном Агејевићем и претставници домаће стране штампе.

16. априла у 10 часова prije podne novi ambasador SSSR u Jugoslaviji Anatolij Josifovič Lavrentijev predao je svoja akreditivna pisma predsjedniku Prezidijuma Narodne skupštine dr. Ivanu Ribaru.

14. априла навршило се петнаест година од оснивања Шпанске Републике. Овогodiшња прослава Шпанске Републике уједно је горка опомена Уједињеним народима на теšku неправду, која се наноси Шпанској демократији даљим толерисањем насилничког Франковог режима.

На основу приједлога Министарства иностраних послова Шпанске Републике владе, влада Федеративне Народне Републике Југославије одлучила је да, као једину легитимну владу Шпаније, призна Шпанску Републиканску владу под претседништвом г. др. Хосе Хирал Перира.

Влада Федеративне Народне Републике Југославије такође је спремна да успостави са том легитимном Шпанском републиканском владом редовне и нормалне односе.

14. априла навршила се година дана откако је у Москви потписан Уговор о пријатељству, узajамној помоћи и посlijeratној сарадњи змеђу Совјетског Савеза и Југославије.

13. априла је званично објављено у Прагу да је Чехословачка влада донијела одлуку о подизању чехословачког посланства у Београду на stepen ambasade.

Конференција, која је одржана у Њујорку, под паролом »Задобијмо мир« предмет је сталне пажње америчких и иностраних кругова — пише дипломатски посматрач »Правде«. Већ сама parola »Задобијмо мир« указивала је на задатке, које су себи поставили организатори ове конференције. Појачати борбу демократских снага за solidan mir, jačanje međunarodne сарадње — то је био принцип ове конференције.

Конференција »Задобијмо мир« претстављала је одговор на офанзиву реакционих елемената, који покушавају да пошју сјеме новог рата. Значај и снага овог одговора састоји се у томе што он претставља душевно стање »малих« људи, за које је Стаљин рекао да имају »своја мишљења, своју политику и да знају да се бране«.

На конференцији су били заступљени широки демократски кругови Сједињених Америчких Држава. Донесена је резолуција у којој се позива на учвршћење јединства трију великих сила, а на бази споразума, склопљених у Јалти, у Потсдаму и Москви, као и да се учврсте пријатељске везе између Сједињених Америчких Држава и Совјетског Савеза.

Лондонски радио доноси саопштење из Атина да су два министра нове грчке владе, Вензелос и Кanelopoulos, поднјели оставке. Они су вође »Nacionalno политичког савеза« и били су министри без портфеља у грчкој влади, објављеној послје избора.

У свом полуваничном коментару о проблему француских истојних граница, агенција Франс прес каже да Франуска жели »приједно и политичко одвајање Рајнске и Рурске области од остале Немачке, успостављање међународне управе у Рурској области, трајну окупацију Рајнске области, а прикључење Сарске области Француској у погледу привреде и царина«.

У дворани градске вјешнице у Беџу одржана је припремна оснивачка скупштина Друштва за »unapрађење привредних и културних односа са Југославијом, којој је претседavao писар Оskar Maurus. Скупштини су присуствовале многобројне личности политичког, културног и привредног живота Беџа. Послије дискусије донијета је одлука да се у уторак, 16. овог мјесеца, одржи главна оснивачка скупштина Друштва.

Грађани Прњавора чисте рушевине сбога града

У недељу, посвећеној изградњи земље, 13. априла у четири сата по слије подне радници, намјештеници и грађани града Прњавора сакупили су се на заједничку акцију чишћења града од рушевина. Око 500 кренуло је у колони на посао с пјесмом. Разврстани по групама отпочели су одмах са радом.

Испуцале, опаљене зидине падале су на земљу под снажним и сложним ударцима. На колицима одвожен је материјал на одређено мјесто. Цигле су летиле из руке у руку и слагале се на једно мјесто. За три и по сата почињене су рушевине од три зграде и сложен материјал, спреман за градњу нових кућа.

Сви који су учествовали у овом послу донијели су одлуку да сваки дан раде на рашчишћавању рушевина све дотле, док год град потпуно не очисти. Након обављеног посла упућена је депеша министру Ранковићу у којој му захваљују на хваљану великог крвника нашег народа Драже Михајловића. Народ овог града захтијева да се народном непријатељу Дражи суди онако како је он то заслужио, наводећи да су и ове рушевине његово дјело и дјело његових банди.

М. Глишић

Омладина Будзака испунила је своје обавезе у претконгресном такмичењу

Омладина села Будзака обавезала се у претконгресном такмичењу да ће окупити сву омладину у организацију, формирати радну чету, дати пет приредби, сакупити књиге за Дјеџи дом у Назарету, формирати фискултурно друштво, основати библиотеку, likvidirati potpuno nepismenost, osnovati šahovsku sekciju i niz drugih obaveza.

Све наведене обавезе омладина је у потпуности извршила. На својој posljednjoj омладинској конференцији закључили су да дају на поправци пређуће Јелсинград стотину радних дана, на поправци пута кроз zaseok Павловиће стотину радних дана, да ће поправити дјеџи двориште у Назарету, као и помоћи сиротињи у сјетви и народним властима.

У раду на испуњавању датих нових обавеза учествује готово сва омладина. Школска омладина, ван школских часова, прва је у овим акцијама. У раду се нарочито истићу Гарић Никола и Tonka Pavlović.

М. Зец

Грађани, радници и средњошколска омладина Бос. Дубице помажу радној пољопривредној задрузи села Котурови

»У ЈЕДНОЈ АКЦИЈИ ПРЕНИЈЕЛИ СМО ОСАМ КУЋА«

Радници, средњошколска омладина и грађани Бос. Дубице одлазили су већ четири пута да помогну радне пољопривредне задруге села Котурова, Маглајаца и Бјелајаца.

У задњој великој акцији, поред средњошколске радне бригаде, учествовало је око 600 грађана, међу њима велики број муслиманки, које су први пута пошле на овакав рад.

Око четири сата изјутра већ се сакупило сво грађанство које је намјеравало ићи. Вијугава колона изилази на Хаџибаир, гдје су прошле године у ово доба вођене велике борбе. Омладинци не заборављају да је фискултурна недеља. Појединци излазе из колоне и почињу са трчањем. Излазе ђаци са Сенком Реџевић, комесаром њихове бригаде и за час односе побједу.

У пола седам већ смо били у Котуровима. Комисија, која је образована већ раније, направила је тачан распоред рада према броју радника. Задатак је био помоћи сељацима Котурова у преношењу кућа са брежуљака на раван поред Моштанице. Радне групе, које су бројиле

педесет до седамдесет чланова, приступиле су послу преношења и скидања грађе са кућа одређених за њих. У расклапању кућа је примјенљен ланчани систем. Једни су носили цријеп, други балване. У томе је стигло и тридесет кола која су довозила цријеп из града. Котурово је овога пута изгледало као мравињак, никога није било без посла. На другом брду орали су трактори са истим ударништвом. Правилном расподелом рада за један сат је расклопљено осам кућа и почело је преношење к ријечи, гдје се ушоравају Котурови и гдје су радници већ почели с постављањем темеља.

Акција је успјела. Пренесено је свих осам кућа, које су биле у размаку од један до три километра. Од тога су двије довршене, подигнута пећ за задружну пекарну и летвама покривен Омладински дом, чије је довршење омладина ставила у своје обавезе за III. конгрес.

За довршавање посла у селу су остала два грађевинара, који ће уз помоћ омладине Котурова завршити рад за неколико дана.

Јованка Балабан

Отварање Ниже пољоприв. домаћичке школе у Бањој Луци

Настојањем Министарства пољопривреде и сточарства Народне Републике Б. и Х. отворена је у Бањој Луци (Буџак) стална Државна Нижа пољопривредно домаћичка школа. Школа је уређена на интернатској основи, те поред саме зграде школе и интерната има потребне господарске зграде и уређаје као и своје имање. Настава ће трајати годину дана. Примаће се по 40 ученица чије издржавање сноси држава.

Првенствено ће бити примане селске дјевојке, омладинке - борци, кћери бораца и жртве фашистичког терора. Потребно је да су кандидаткиње свршиле 4 разреда основне школе или бар алфабетски курс.

За ову годину у школи ће се одржати 5-мјесечни курс, који ће отпочети са радом 28 априла тт. јер је из техничких разлога било немогуће одржати редовну годишњу наставу.

Отварањем ове школе, захваљујући настојању и разумијевању над-

лежних органа Народне власти, Босанска Крајина стиче једну веома важну установу у којој ће наша женска омладина стицати поред општег образовања, и стручно пољопривредно домаћичко знање за уредно и рационално вођење и искориштавање свога домаћинства.

Наша женска омладина, а специјално омладина Босанске Крајине, у пуној мјери заслужује пажњу и старање које јој је указано од Министарства пољопривреде и сточарства отварањем ове установе.

Дивни полет, пожртвовање и свијест наше женске омладине, коју је она показала у тешкој четворогодишњој народноослободилачкој борби, дају нам најбоље гаранције да ће тајиста омладина постићи завидне успјехе на пољу науке, општег стручног образовања, и тиме дати још једанпут свој допринос на културно-економском подизању и обнови наше земље.

Лушанка Рајчевић
управник школе

У Бихаћу је отворена читаоница Градског одбора Н. Ф.

7. априла извршено је свечано отварање читаонице Градског одбора Народног фронта. Отварању су присуствовали многи грађани, чланови Округног народног суда, јавно тужиштво, градске и селске установе, родитељи палих народних хероја Анте Руквине и Маше Бишћевића.

Отварање читаонице извршио је претседник Градског одбора Народног фронта друг Салих Хаџибабић. Двије лијепе уређене просторије читаонице биле су искићене сликама.

До сада је Бихаћ имао само једну читаоницу, и то радничку читаоницу. Отварањем градске читаонице грађани Бихаћа добијају једну културно-просвјетну установу за којом се осјећала велика потреба.

Б. П.

Радници и намјештеници из С. Моста посјетили су село Подлуг

Да би се што боље упознали са приликама на селу и да би могли да схвате живот сељака у данашњи приликама Мјесно синдикално вијеће организовало је посјету радника и намјештеника из града селу Подлугу. Одзив код намјештеника био је необично добар, а такођер и код радника. Да би могли дати успјешнију изведбу културне природе, позвана је и екипа гимназије. Око 100 радника, намјештеника и ђака те недеље дошло је у село Подлуг. Народ их је необично срдечно поздравио. Одмах након доласка радници су почели радити тако да су за четири сата, колико је трајао рад, двојица бријача, обријали и ошишали 47 људи, ципелари су поправили 13 пари ципела, столари су поставили 7 прозорских крила, лијечник је прегледао и дао савет за 15 болесних, болничарке су обишле велики број кућа у селу, и пронашле 15 болесних од свраба.

Послије тога културна екипа дала је приредбу са лијепим програмом. Оваква посјета која је имала за циљ упознавање и зближавање града и села у животу наставиће се и даље. Према радници и намјештеници нису можда дали неке нарочито велике користи селу, али ипак са оваквим састанцима треба наставити и проширити нарочито материјалну страну испомоћи синдиката селу.

Х. С.

НАША ПРВА АКЦИЈА

(Из првих дана устанка)

— Шта мислите другови о томе — сутра је наша прва акција, реће Бошко озбиљним тоном, па мало поћутавши настави:

— Јеси ли ти друже, командире створио план за борбу, обрати се он нашем командиру Милошу. Командир се преврну на леђа, заузе сједиште положај и поче као да је већ био приправан на овако питање.

— Ја мислим за то девет џандара, колико их тамо има, да употребимо само један наћ вод, а један да дамо на осигурање према Дубици и Јасеновцу. Мислим исто тако да формирам једну групу најхрабријих, које ће водити Сварца, да се привуку и побацију бомбе у зграду. Морамо успјети.

— Добро, али ако би се стање промијенило и непријатељ добио појачање, још једном упита Бошко, који је пажљиво слушао командирово излагање.

— Већерас смо добили извјештај од Боре у коме јавља да се стање није промијенило.

Никола је за вријеме овог разговора ћутао, јер је сматрао да се у војничке ствари ништа не разумије. Такође је такође ћутио и

вјероватно размишљао хоће ли се наћи неки добротвор да другарима у шуми отпреми који паклић дувана и по коју батерију, јер је баћ данас издјелило задњих осам паклића, када је чећа дошла с пута.

Разговор је престао и сви смо у мислима доживљавали сан да нас споји са сутрашњим даном.

Сутрадан смо рано ујутро устали. Војници су придоласили из бајти, које су нешто мало удалјене од Штаба чеће. Командир је наредио строј. Ја сам мој вод пребројао. Сви су били осим Илије, који се више пута по ноћи извуче у село, редовно се добровољно јавља за млин и за патролу. Ми га никад нисмо питали зашто, али смо сви без питања знали.

— Мирно, на десно равнај с', мирно, на мјесту војно, изговорио је командир све ове команде једну за другом, не узевши ни доволјно потребно растојање, које је потребно да се ове војничке радње правилно обаве.

— Први вод износиће жито из Саставака, а други на поправљање бајти. Руџак да буде

на вријеме, обрати се он кућару Јовану, који је за вријеме строја увијек био крајњи, иљевокрјни, а у покрету увијек на заљезу.

— На посао, довршио је командир и људима корацима отишао у Слаб, у коме је комесар нешто писао, а Перо пребријао по радију. Он је редовно проналазио »Слободну Југославију«, London, Moskvu и »Зрински«. У том послу он је био највјештији.

Послије ручка очистили смо оруђе и припремили све што је потребно за покрет. У три сата послје подне нареден је ползак. Када је дошло то вријеме, командир је звизнуо у пиштаљку и још гласом потврдио — збор! Када смо се постројили наредио је кућарима: Јовану и његовом помоћнику Василји да изиду из строја, јер је њих као старије мислио да пошди од борбе. Кућари су пред командира бацили пушке и изјавили да они нису дошли да бадава једу, него да иду у борбу, као и сви остали другови. Командир попусти њиховом захтјеву и нареди им да стану поново у строј. По том је командир, пошто је преко свију нас превукао погледом и гласно рекао:

— Другови! Већерас идемо да нападнемо џандарску касарну у Драксенићу. Непријатељ је у јачини од девет џандара. Тамо ћемо наћи оруђа и муниције. Оруђе нам треба да

наоружамо нове другове, који на њега чекају. Први вод вршиће напад, а други осигурање према Дубици и Јасеновцу. За бомбаје који ће се привући згради и побациати бомбе одређујем: Сварца, Томицу, Драгучина и Владичу. У колону по један и превач за мном!

Лича свију нас засијала су од радости. Сви смо се ми заиста веселили нашој првој акцији и били смо нестрпљиви да вид'мо како ће нам успјети.

Кренули смо из логора. Они који су остали пратили су нас тузним погледом, залећи што и они не иду с нама и лјутећи се на командира, што је баћ њих одредио да остану.

Када смо с'шли у Саставке, окренули смо десно уз Грачану. Овај пут био нам је мање познат него онај низ Млјечаницу којим смо саобраћали са селма.

Уз Грачану смо ишли до Килаве букве, т. ј. до онога мјеста гдје ријеку пресјеча цеста која води из Дубице — кроз Козару — за Мракочицу. Затим смо ишли једно вријеме цестом, а онда смо скренули десно и спустили се у поток Прјугавач, који слизи у ријеку Моштану. Пред нама је жуштало лиће и пукетале сухе гранчице, а иза нас остала тамна и вијугава стаза прогажена по трлом лић-